

CIKLOTURIZAM U MEĐIMURSKOJ ŽUPANIJU

STRUČNI ČLANAK

LEONA MATOTEK

Cikloturizam je rastući i održivi oblik turizma koja se zadnjih godina sve više razvija u Hrvatskoj. Povoljan geografski položaj Međimurske županije i raznolik reljef omogućili su razvoj cikloturizma koji je danas jedan od glavnih oblika turizma u Međimurju. U radu se analizira stanje cikloturizma u Međimurju na temelju terenskog istraživanja s intervjuiranjem i analize sekundarnih izvora. Rezultati istraživanja ukazuju na visoku razinu dostupnosti usluga uz biciklističke rute i njihovu raznovrsnost. Ipak, postoji potreba za unapređenjem kvalitete podloge i povećanjem sigurnosti cikloturističkih staza. Oznaka kvalitete *Cyclist Welcome* za ugostiteljske i smještajne objekte koji nude sadržaj prilagođen biciklistima značajno poboljšava kvalitetu cikloturističke ponude. Također, manifestacije i popratna biciklistička infrastruktura poput info tabli i *bike self* servisa pridodaju toj visokoj razini razvijenosti proizvoda. Međutim, vidljivost, promocija i ažuriranje podataka na društvenim mrežama i internetskim stranicama zahtijevaju dodatno poboljšanje. U budućnosti se očekuje intenzivnija promocija cikloturizma Međimurja na domaćem i inozemnom tržištu, kao i daljnji rad na razvoju cikloturističke ponude. Očekuje se da će rezultat toga biti rast broja cikloturista u županiji.

Ključne riječi: cikloturizam, Međimurska županija, biciklizam, turizam

UVOD

Današnji turisti sve više posežu za traženjem jedinstvenog emocionalnog iskustva u netaknutim, neistraženim lokacijama te avanturom i aktivnim odmorom, a upravo je cikloturizam jedan od oblika održivog turizma koji zadovoljavaju te potrebe (Gazzola i dr., 2018). Budući da je cikloturizam relativno novi oblik turizma, teško se pronalazi konkretna i jedinstvena definicija pojma, no, može ga se okarakterizirati kao spoj biciklizma i rekreacije u svrhu razgledavanja i istraživanja novog područja i njegovih proizvoda. Biciklistički turizam prema trajanju može biti višednevni ili jednodnevni,

sportsko-rekreacijski ili avanturistički, a putovanja mogu biti individualna ili organizirana (Rabotić, 2013). Cikloturizam se uobičajeno dijeli na *hard* avanturu i *soft* biciklizam. Tvrdi cikloturizam podrazumijeva nešto zahtjevnije i adrenalinske brdske ture (npr. heli-biciklističke ture u Alpama), a meki uključuje razgledavanje mjesta, laganiju vožnju i kontakt s lokalnom zajednicom (Rabotić, 2013). U takvom obliku može se smatrati mekanim, održivim turizmom s minimalnim onečišćenjem prirode (primjerice, ne dolazi do emisije CO₂) i sporim turizmom koji uključuje sporo kretanje i jak do-

življaj rute (Rabotić, 2013). Cikloturizam, osim što ima beneficije za okoliš, ima velik utjecaj i na ljudsko zdravlje, psihičko i mentalno te pozitivno utječe i na ekonomsku, okolišnu te socijalnu dimenziju što se posebno uočava u manje poznatim mjestima (Simonsen i dr, 1998; Morpeth, 2003; Innovation Norway, 2016; Vujko i dr., 2017).

Zanimljivo je da u zadnjih nekoliko godina prodaja bicikala bilježi porast, i to upravo zbog koronavirusa koji je utjecao na turizam u cijelom svijetu čime se rekreacija na otvorenom činila kao dobar izbor, a bicikl kao dobro sredstvo transporta. Uz rast korisnika došlo je i do značajnog ulaganja u biciklističku infrastrukturu diljem Europe (McCarthy, 2020). Vodeće destinacije cikloturizma su Francuska, Ujedinjeno Kraljevstvo, Austrija, Njemačka te države Beneluxa koje velik promet postižu dobrom infrastrukturom i uslugom (Herceg, 2016). Iako je cikloturizam najviše zastupljen u zapadnom svijetu, Hrvatska je također prepoznala njegov potencijal te je razvila oko 13.000 kilometara ruta. Najznačajnija cikloturistička područja su Istra, okolica Zagreba, Sjeverozapadna Hrvatska i Istočna Hrvatska (Hrvatsko Podunavlje) (Institut za turizam, 2015).

Glavni cilj istraživanja je utvrditi sadašnje stanje turističke ponude cikloturizma u Međimurskoj županiji s detaljnijim uvidom u infrastrukturu, staze, smještaj, manifestacije i usluge cikloturizma. Kao prostor istraživanja izabrana je Međimurska županija koja pripada među tri najrazvijenije i najkvalitetnije cikloturističke destinacije u Hrvatskoj te je biciklizam u regiji prisutan već više od stoljeća (Međimurske Novine, 2017; Međimurje Bike, n.d.b).¹ Bogatstvo prirodne i kulturne baštine u županiji omogućuje razvoj širokog spektra turističke ponude, a reljef dijeli Međimurje na Gornje (brdovito s

goricama) i Donje (nizinsko, s rijekama Murom i Dravom) čime se ostvaruje raznovrsnost turističke ponude, a samim time i biciklističkih ruta (Službeni glasnik Međimurske županije, 2014). Međimurje ima idealni granični smještaj na tromeđi sa Slovenijom i Mađarskom koji osigurava blizinu emitivnih država te ima tranzitni položaj koji zadržava putnike na dalekim putovanjima (Službeni glasnik Međimurske županije, 2014). To potvrđuju i podaci iz 2019. godine koji govore kako su glavna emitivna tržišta Međimurja Hrvatska, Slovenija, Poljska i Austrija (Koretić, 2019).

METODOLOGIJA

Osnovne metode istraživanja korištene u radu su metoda intervjua, terensko istraživanje te obrada podataka u Microsoft Excelu. Kao polazište za istraživanje korišteni su Akcijski plan razvoja cikloturizma (2015) i Operativni plan razvoja cikloturizma Međimurske županije do 2020. godine (2017). Kabinetsko istraživanje dopunjeno je analizom aktualnih podataka relevantnih za turizam putem dostupnih informacija na web stranicama, poput manifestacija, smještaja te turističke ponude cikloturizma. Tijekom kolovoza 2021. godine provedeno je i terensko istraživanje stanja biciklističkih staza u dijelovima Gornjeg i Donjeg Međimurja. U Gornjem Međimurju analizirano je područje Grada Mursko Središće i općina Selnica, Sveti Martin na Muri te Štrigova, a u Donjem Međimurju općine Donja Dubrava, Sveta Marija i Kotoriba. Stanje staza je zabilježeno fotoaparatom, a kasnije je sumirano i uspoređeno s podacima dostupnim iz dokumenta Operativni plan razvoja cikloturizma Međimurske županije do 2020. godine (2017). Kako bi se dobio bolji uvid u razvoj cikloturizma u Međimurju proveden je intervju s djelatnicom Turističke

¹ rad je napisan na temelju prvostupničkog istraživanja (2021.)

zajednice Međimurske županije u kolovozu 2021. godine pismenim putem. Dodatno je u prosincu 2023. pisanim putem proveden dodatni polustrukturirani intervju s direktorom turističke zajednice Međimurske županije, Rudijem Grulom, koji je prvi prepoznao potencijal regije za razvoj cikloturizma.

RAZVOJ CIKLOTURIZMA U MEĐIMURSKOJ ŽUPANJI

Cikloturizam u svijetu započinje svoj razvoj 1980-ih godina te je osnivanje Europske federacije biciklista 1983. bio veliki iskorak u razvoju cikloturizma (Gazzola i dr., 2018). Pod utjecajem udruge, 1995. godine razvila se mreža EuroVelo koja danas broji 19 biciklističkih ruta diljem Europe s preko 90.000 kilometara staza (EuroVelo, n.d.). Četiri koridora EuroVela, koridor 6 (Atlantik – Crno more), koridor 8 (Meditranska ruta), koridor 9 (Baltik – Jadran) te koridor 13 (koridor Željezne zavjese) prolaze kroz Hrvatsku.

Međimurje je oduvijek imalo vrlo dobre predispozicije da postane cikloturistička regija, no prvi biciklistički klub, Međimurski biciklistički klub Mura Čakovec, osnovan je tek 2006. godine. Jači razvoj cikloturizma u županiji počinje 2007. godine kada je donijet *Program razvoja cikloturizma* u Međimurskoj županiji do 2012. godine. U programu je predstavljena vizija Međimurja kao kvalitetne cikloturističke destinacije, a sredstva iz europskih fondova su najviše pomogla u realizaciji razvoja (intervju s D. Jubašić). Međimurje je jedno od prvih u Hrvatskoj krenulo u razvoj cikloturizma te je glavnu ulogu u razvoju imala turistička zajednica koja je prethodno pratila globalne trendove i vodila se primjerima iz Austrije i Slovenije u razvoju proizvoda. Kasnije su razne županije, ali i susjedna Mađarska, prema primjeru Međimurja,

postupile isto te razvile proizvod (intervju s R. Grulom).

Cikloturizam je prepoznat kao jedan od tri osnovna turistička proizvoda Međimurja koji su tržišno spremni za ponudu na domaćem i inozemnom tržištu, što je bilo vidljivo i u dokumentima *Strateškog marketing plana Međimurske županije 2014-2020.* te *Masterplana razvoja turizma Međimurske županije do 2020.* (Međimurska županija, 2016; 2017). Dio Međimurja koje je prvo postalo atraktivno za cikloturizam bilo je Gornje Međimurje sa svojim brežuljcima, no, Donje Međimurje nije dugo zaostalo (Matotek i Martišek, 2017). Najveći pomak u razvoju cikloturizma bilo je uvođenje *oznake Cyclist Welcome* 2015. godine koja je uvedena po uzoru na druge vrlo razvijene europske cikloturističke destinacije (Njemačke, Austrije i Ujedinjeno Kraljevstvo) te osigurava visoku kvalitetu ugostiteljskih objekata prilagođenih biciklističkim turistima. Ono što je vrlo bitno u razvoju cikloturizma jest i sama suradnja na projektima sa susjednim državama i županijama. Međimurje već godinama uspješno surađuje sa Slovenijom i Mađarskom (intervju s R. Grulom) te upravo te prekogranične suradnje često osiguravaju i određena financijska sredstva putem IPA i Interreg projekata. Projekt *Amazon of Europe Bike Trail* je pokrenut 2018. godine, a završen 2021. godine, te uključuje 5 država (Austriju, Sloveniju, Mađarsku, Hrvatsku i Srbiju) na području UNESCO-ovog rezervata biosfere Mura – Drava – Dunav te cikloturistima osigurava više od 1250 kilometara biciklističkih staza (AOE Bike Trail, n.d.). Osim sredstava iz prekograničnih suradnja, financije dolaze iz raznih EU fondova, te potpora Ministarstva turizma (intervju s R. Grulom). Koridor EuroVelo 13 (Koridor Željezna zavjesa) prolazi Međimurjem u duljini od 23 kilometara te je u funkciji od 2011. godine (Međimurje Bike, n.d.a).

Pandemija je 2020. godine smanjila turistički promet Međimurske županije (za gotovo 100.000 noćenja u odnosu na 2019. godinu), a samim time i cikloturizam (TZMŽ, 2022). No, već 2021. godine županija bilježi rast turističkog prometa (150.672 noćenja), a 2022. postiže rekord s 208.876 noćenja (TZMŽ, 2022). U Međimurju još ne postoji sustav za nadziranje kretanja cikloturista pa točne i precizne informacije o cikloturističkim prometima nisu dostupne (intervju s D. Juzbašić).

STANJE CIKLOTURISTIČKIH SADRŽAJA U MEĐIMURJU

Međimurska županija može se pohvaliti kvalitetnim i osebnim cikloturističkim sadržajima i ugostiteljskim objektima te povoljnom infrastrukturom koja se svakako treba još dodatno unaprijediti. U analizirane cikloturističke sadržaje se ubrajaju biciklističke rute, smještajni i ugostiteljski objekti, biciklističke usluge i manifestacije.

Biciklističke rute

Međimurje obiluje raznolikim terenom koji dodatno doprinosi raznolikosti biciklističkih staza. U županiji je označeno više od 750 kilometara biciklističkih staza te su sve rute pogodne za vožnju tijekom cijele biciklističke sezone (od ožujka do studenog). Na stazama je postavljeno više od 1000 putokaza koji pružaju informacije o nazivu staze, smjeru vožnje i udaljenosti do značajnih naselja (Međimurska županija, 2017).

U Međimurskoj županiji trenutno postoji 21 biciklistička ruta različite zahtjevnosti, od kojih su 4 staze *Gravel* (sl. 4.) (Međimurje bike, n.d.a). Riječ *gravel* označava vožnju po neas-

faltiranim cestama, odnosno po makadamu i drugim podlogama te pruža biciklistu više adrenalina i slobode. Od ostalih, sedam staza je jednostavne zahtjevnosti, šest srednje te su četiri zahtjevne (sl. 1.). Može se vidjeti kako su zahtjevne i *gravel* rute koncentrirane dominantno u Gornjem Međimurju, a jednostavne u Donjem Međimurju, što je u skladu s reljefom. Zahtjevne rute su izazovnije zbog većeg uspona na ruti (npr. *L20 Panoramska* s preko 800m uspona) i trajanja same vožnje (npr. *M6 Međimurska* sa 6,5 h). Srednje rute su jednako zastupljene u regijama županije. No, uočava se nedostatak biciklističkih ruta u središnjem dijelu županije (istočno od Čakovca) čemu razlog može biti neatraktivnost tog dijela županije te manjak biciklističkih staza. Rute su vrlo raznolike i prema vremenu potrebnim za njihov obilazak te postoje one koje se prođu u sat vremena (npr. *L17 Rudarska*) i one za koje je potrebno više od šest sati (npr. *M6 Međimurska*). Na području Međimurja razlikuju se međunarodne staze, poput *R1* i *R2 Mura-Drava bike*, *Iron Curtain train* i *R3 Cycle in Network*, te kružno-lokalne poput *Međimurske*, *Pušiplove*, *Steinerove* i drugih (Međimurska županija, 2017).

Biciklističke mreže mogu se ocijeniti u nekoliko segmenata kao što su rutiranje, označavanje, podloga, sigurnost, odmorišta, atraktivnost i usluge (Međimurska županija, 2017). Svi elementi, osim označavanja i sigurnosti, ocijenjeni su iznadprosječnom ocjenom, a podloga i usluge su na najkvalitetnijoj razini. Kvaliteta uređenosti, brojnost i lokacije odmorišta su iznad standarda europskih razvijenih destinacija, isto kao i kvaliteta usluga zbog *Cyclist Welcome* oznake za smještajne i ugostiteljske objekte. Kvaliteta označavanja i sigurnost u odnosu na ostali promet su ispod donje granice za razvijenu cikloturističku destinaciju. Označavanje umanjuje netočno brojčano

Sl. 1. Biciklističke rute, Cyclist Welcome smještaji i bike self servisi u Međimurskoj županiji

Izvor: Međimurje bike, n.d.a

označavanje ruta. Kod međunarodnih ruta, staze su pravilno označene kao R1, R2 i R3, što je prepoznatljivo i za strane cikloturiste. Međutim, ovaj sustav označavanja nije dosljedno primijenjen na ostale lokalne kružne rute, što može otežati praćenje tih ruta tijekom vožnje. Po pitanju sigurnosti ruta glavni je problem visoka nesigurnost rute R1 Drava u dionicama od Gornjeg Kuršanca do Totovca i od Preloga do Donje Dubrave. Također, problem rade i biciklističke staze u naseljima s denivelacijama kolnih ulaza, što je opasno za bicikliste (Međimurska županija, 2017).

Terenskim istraživanjem biciklističkih staza u Međimurju uočava se da su staze na višoj razini u Gornjem Međimurju gdje uz šumske asfaltirane ceste postoji odvojena biciklistič-

ka staza (sl. 2.). No, u istom dijelu Međimurja uočavaju se dionice gdje su biciklističke staze nepostojeće, a cestovni putevi su vrlo uski što pridodaje nesigurnosti biciklista. U Donjem Međimurju cestovni putevi su prostraniji, ali nedostaju kvalitetne biciklističke staze, posebno duž dijela rute R1 Drava duž uz kanal hidroelektrane, gdje je promet automobila stalan i vrlo brz. Također, u istom dijelu županije je primijećena veća koncentracija *bike self servisa* i informacijskih ploča.

Ključne pozitivne strane biciklističke mreže u Međimurskoj županiji su prirodni ambijent, međunarodna i regionalna umreženost te opremljenost odmorišta za cikloturiste, dok su ključni nedostaci nedovoljna kvaliteta trasiranja i označavanja ruta, prometna nesi-

Sl. 2. Biciklistička staza u Gornjem Međimurju

Foto: Leona Matotek

gurnost pojedinih dionica, nedovoljan broj jednodnevnih kružnih ruta te nedostatna kvaliteta makadamskih podloga uz Muru i Drava. Također, velik dio upravo ovih biciklističkih ruta prolazi zaštićenim područjem, Regionalnim parkom Mura-Drava te je prijedlog da se u sklopu parka ubuduće osmisli i program rekreativnog orijentacijskog biciklizma gdje se biciklizmu dodaje element orijentacije odnosno korištenja karte i kompasa (Mesarić i Golub, 2012).

Detaljne informacije o biciklističkim rutama i stazama mogu se pronaći na internetskoj stranici *Međimurje bike* (www.medimurje-bike.com) koja, osim podataka o stazama, nudi

i informacije o smještaju, manifestacijama, uslugama i drugom. Stranica prikazuje interaktivnu kartu u kojoj posjetitelj stranice sam može odabrati rutu koju želi vidjeti i kakvu stazu želi. Ono što se još ističe jest besplatna aplikacija za cikloturiste koja na jednom mjestu pruža pretragu svih biciklističkih ruta. Prikazuju se podaci poput dužina rute, težine rute, najviša i najniža točka rute i drugi podaci. Na društvenim se mrežama ne mogu pronaći informacije o biciklističkim rutama županije. Time se preporučuje veća vidljivost putem društvenih mreža putem čime bi se cikloturizam županije bolje promovirao i doprlo bi se do većeg broja ljudi (posebice mladih).

Ugostiteljski i smještajni objekti

Ponuda usluga i dostupnost informacija za cikloturiste su glavne prednosti županije u cikloturizmu. Smještajni objekti su temeljni objekti za kvalitetu cikloturističke ponude neke regije, a oznaka *Cyclist Welcome Quality* (CWQ) je podigla kvalitetu Međimurja kao cikloturističke destinacije (Visit Međimurje, 2015). Međimurje je prvo u Hrvatskoj uvelo ovu oznaku, 2015. godine, a ideja o uvođenju oznake je postojala već nekoliko godina. Oznaka CWQ se odnosi na tri osnovne skupine ponuditelja turističkih usluga: objekte koji nude ugostiteljske usluge smještaja (i prehrane), objekte koji nude ugostiteljske usluge posluživanja hrane i pića te turističko informativne centre. Svi sudionici koji su prihvatili CWQ standarde uključeni su integralni sustav „*Cyclist Welcome* Mreža“ (Visit Međimurje, 2015).

Oznaka *Cyclist Welcome* svoje usluge klasificira u pet kvalitativnih razreda. Svaki viši razred broji više boljih usluga namijenjenih cikloturistima (spremište, najam bicikla, biciklističke karte...). Osnovne usluge (2 zvjezdice) nudi jedanaest objekata u županiji, četiri objekata nudi sadržaj s 3 zvjezdice, dva s 4 zvjezdica i dva s pet zvjezdica (*Hotel Terme Sveti Martin* i *Kuća za odmor Međimurski Ceker*) (sl. 3.). (Međimurje bike, n.d.e). Obje smještajne jedinice s pet zvjezdica se nalaze u naselju Sveti Martin na Muri te se *Hotel Terme Sveti Martin* posebice ističe po brojnosti noćenja turista u Međimurju. Godine 2022. samo općina Sveti Martin na Muri pokrila je 67.59 % svih noćenja u županiji (TZMŽ, 2022). Svi *Cyclist Welcome* smještaji zajedno osiguravaju oko 800 kreveta (Međimurska županija, 2017).

Analizom lokacije objekata može se zaključiti kako se više od pola navedenih smještajnih objekata nalazi u Gornjem Međimurju što može ukazivati na bolju razvijenost cikloturističke ponude u tom dijelu županije, dok je u Donjem

 Aparman ARCADIA Fikanovec 116a, Fikanovec 40311 Sveti Juraj na bregu	 Aparman MEDIMURSKI DVORI Vladimira Nazora 22, Lipatinec 40311 Sveti Juraj na bregu	 GOLF Pansion Glavana 76, Donji Vidovec 40327 Donji Vidovec	 MAMICA Pansion Čakovečka 47, Puščine 40305 Nedelišće
 Aparmani LAPAŽ Sportska 18, Toplice Sveti Martin 40313 Sveti Martin na Muri	 Aparmani REA Brezovec 46, Brezovec 40313 Sveti Martin na Muri	 LOVAC sobe Glavana 45, Prelog 40323 Prelog	 Sobe ARENA Grabrovnik 139, Sringova 40313 Sringova
 ŠTEFANIJA Apartmani Marčec Josipa 28, Nedelišće 40305 Nedelišće	 ATON Hostel Marčec Josipa 25, Nedelišće 40305 Nedelišće	 Hotel PARK Zrinsko-frankopanska 14, Čakovec 40000 Čakovec	 Kuća za odmor CHURCH VIEW Sringova 85, Sringova 40313 Sringova
 Hotel Terme Sveti Martin Grkaveršćak b.b., Toplice Sveti Martin 40313 Sveti Martin na Muri	 PANORAMA Hotel Matije Gupca 102, Prelog 40323 Prelog	 Kuća za odmor MEDIMURSKI CEKER Grkaveršćak 15, Grkaveršćak 40313 Sveti Martin na Muri	 Kuća za odmor NOVAK M Donji Koncovčak 87, Donji Koncovčak 40314 Selinca
 KRALJ Hotel Ludbreška b.b., Donji Kraljevec 40320 Donji Kraljevec	 PREPELICA sobe Otok 2, Otok 40323 Prelog		
 PRELOG Hotel Sajmišna 1, Prelog 40323 Prelog			
 TURK sobe Vučetinec 107 b, Vučetinec 40311 Sveti Juraj na bregu			

Sl. 3. Smještajni objekti s *Cyclist Welcome* oznakom

Izvor: Međimurje bike, n.d.a

Međimurju većina objekata koncentrirana u gradu Prelogu (s čak tri objekata) (sl. 1.). Također, 2017. godine u Međimurju je postojalo deset restorana i OPG-ova s oznakom *Cyclist Welcome* (Gruła, 2017). Informacije o ugostiteljskim objektima koji imaju spomenutu oznaku ne mogu se pronaći na internetskih stranicama i društvenim mrežama turističke zajednice, dok je popis smještajnih objekata dostupan na stranici *Međimurje bike* (www.medimurje-bike.com).

Usluge

Najam bicikala, osim u smještajnim objektima, dostupan je u Termama Sv. Martin, Međimurskim dvorima u Lopatincu te u trgovini *Beciklin* u Prelogu, a unajmljivanje električnih bicikala moguće je u trgovini i servisu *Beciklin*

u Prelogu i Čakovcu. Tvrtka Rudi Travel nudi prijevoz do 20 bicikala odjednom unutar i van destinacije u specijaliziranoj prikolici (Međimurje bike, n.d.c). Međimurje je prvo u Hrvatskoj (2015.) uvelo gradsko dijeljenje bicikla te grad Čakovec omogućuje *bike share* sustav Štromček, kojim osoba smije koristiti javne električne bicikle svakodnevno (Međimurje bike, n.d.d).

Smjerokazi biciklističkih ruta su dobro raspoređeni po cijelom Međimurju te pružaju ključnu pomoć biciklistima koji nisu upoznati s lokalnim područjem kako bi lakše pronašli svoje odredište. Putokazi su prepoznatljive plave boje na površini od 30x30 cm te su vrlo jasni i pregledni (sl. 4.). Na desetak ključnih točaka u županiji su uređena odmorišta s klupama, info tablom i alatom za jednostavni popravak bicikla, a na pet točaka i sa skloništem od vremenskih nepogo-

Sl. 4. Smjerokazi biciklističkih staza u Gornjem (lijevo) i Donjem (desno) Međimurju
Foto: Leona Matotek

da te *outdoor touchscreen* ekranima s dodatnim informacijama o rutama (Međimurska županija, 2017). Usluga *bike self* servisa dostupna je samo u Donjem Međimurju na 5 lokacija i gradu Čakovcu (na tri lokacije), dok se uočava nedostatak istih u Gornjem Međimurju (sl. 1.). Međimurje potiče razvoj cikloturizma i preko raznih pogodnosti za bicikliste poput ponude određenih jeftinijih usluga. Kao primjer može poslužiti Centar za posjetitelje *Med dvemi vodami* koji za osobe koje dođu biciklom nudi jeftiniju cijenu ulaznice (Med dvemi vodami, n.d.).

Manifestacije

Međimurska županija uspješno provodi velik broj biciklističkih manifestacija kroz cijelu biciklističku sezonu. Organizirani biciklistički događaji su kvalitetni i često vrlo posjećeni. Međimurje je 2015. i 2016. godine bilo suorganizator najvećeg biciklističkog događaja u Hrvatskoj, *Tour of Croatia*, čija je zadnja dionica imala start u Toplicama Sveti Martin te je time prolazila kroz velik dio same županije. *Tour of Croatia* je izvrsno poslužio za promociju i pozicioniranje Međimurja kao cikloturističke destinacije (Međimurska županija, 2017). Tijekom godine Međimurska županija organizira 18 biciklističkih događaja, bilo rekreativnih ili sportsko-rekreativnih, u organizaciji biciklističkih klubova, turističkih zajednica i gospodarskih subjekata te na događajima sudjeluje od 30 do 200 sudionika. Sudionici su lokalne, regionalne i međunarodne razine te je sveukupno oko 80 % posjetitelja iz drugih dijelova Hrvatske, Slovenije, Mađarske te Austrije (Međimurska županija, 2017). Događaji su zastupljeni kroz cijelu godinu, a ponajviše u razdoblju od travnja do svibnja (41 %), od lipnja do kolovoza (35 %) te u rujnu (24 %). Podjednako su zastupljeni međunarodni i regionalni/ županijski događaji

(35 % svaki) te ih je 29 % organizirano na lokalnoj razini (Međimurska županija, 2017). Najvažniji događaji su *Panonski maraton triju država*, koji se održava više od 15 godina u suradnji s Mađarskom i Slovenijom, te manifestacija *Biciklima međimurskim putevima* (BIMEP) koji uvjerljivo privlači najveći broj sudionika (2500) svih uzrasta (Matotek i Martišek, 2015). Godina 2020. i 2021., kada su zbog pandemije bolesti COVID-19 odgođene i otkazane razne manifestacije, razvila se i jedna nova. U cilju promocije Međimurja kao *gravel destinacije* 2021. godine se održala rekreativna biciklistička vožnja *C2C – Coast to Coast* (Coast 2 Coast Gravel, 2021). U budućnosti se preporučuje organizacija jednog sportskog i jednog rekreativnog biciklističkog događaja na kraju biciklističke sezone (listopad) koji bi bili na rangu nacionalnog, odnosno regionalnog europskog biciklističkog događaja (Međimurska županija, 2017).

OGRANIČENJA I IZAZOVI

Iako je cikloturizam u Međimurju na zadovoljavajućoj razini, uočavaju se i određena ograničenja i izazovi u njegovom razvoju. Po pitanju biciklističkih staza nedostaju vremenski kraće, lokalno-kružne rute prilagođene za obitelj te biciklistička infrastruktura u samom Čakovcu i okolici. Također, izazov jest i nedovoljno kvalitetna podloga i niska razina sigurnosti ruta u određenim dijelovima Međimurja (npr. uz rijeku Dravu).

Iako su informacije o rutama lako dostupne na web stranicama, primjećuje se manjak aktivnost na društvenim mrežama što utječe na samu domaću i internacionalnu promociju cikloturizma županije. Samim time Međimurje je nedovoljno prepoznato na inozemnim tržištima zbog nedovoljna sredstva za ciljanu promociju cikloturizma. Time bi se, uz samu

promociju, trebalo napraviti i nekoliko izmjena na info tablama. Te promjene uključuju postavljanje tabli na stranim jezicima i bolju interpretaciju tematskih ruta i točaka interesa.

Iako je oznaka *Cyclist Welcome Quality* najveći adut cikloturističke ponude u Međimurju, svakako nedostaju ažurne informacije o ugostiteljskim i smještajnim objektima s oznakom. Također, uočen je velik naglasak na smještaj *Hotel Terme Sveti Martin* koji dominira u noćenjima cikloturista zbog velike ponude smještaja, a i jače promocije objekta. No, treba poraditi na promoviranju i ponudi drugih, manjih, obiteljskih smještajnih objekata te uspostaviti bolju suradnju između ponuditelja cikloturističkih usluga.

Kao neke osnovne prijetnje za daljnji razvoj cikloturizma spominju se: loše upravljanje baštinom, premalo ulaganje u destinacijske atrakcije i cikloturističku infrastrukturu, nedovoljna suradnja dionika na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini te nebriga za kadrovske kapacitete destinacije (Međimurska županija, 2017).

DALJNI RAZVOJ CIKLOTURIZMA U MEĐIMURJU

Vodeći motivi dolaska u Međimurje su wellness, eno-gastronomija, cikloturizam te sport i rekreacija čime je Međimurje specijalizirano za aktivni odmor i prepoznato kao sportsko-rekreativna destinacija koja nudi sport uz rijeke i jezera (Međimurske Novine, 2017). Cikloturizam se gotovo uvijek isprepliće i potiče razvoj drugih oblika turizma, a u Međimurskoj županiji on se ponajviše povezuje s wellness turizmom (zbog smještaja u *Hotelu Terme Sveti Martin*) te gastronomijom, ruralnim i vinskim turizmom. Godine 2016. u Međimurju je oko 20 % od ukupnog broja dolazaka i 17 % od ukupnog broja noćenja

bilo motivirano cikloturizmom. Prema informacijama dobivenim od Turističke zajednice godišnji prosječni rast u odnosu na 2016. godinu je 10 %, a cikloturizam u ukupnom turizmu županije iznosi 10 % (2022.). Povoljan geografski položaj županije i prometna povezanost sa susjednim državama omogućuje cikloturistima nesmetan prolaz i priliku za uživanje u atrakcijama uz staze, stoga se očekuje nastavak trenda rasta i u budućnosti.

Budući da nema novog strateškog dokumenta za razvoj cikloturizma u Međimurju, u svrhu kritičnog osvrt na daljnji razvoj cikloturizma u županiji koristit će se Operativni plan razvoja cikloturizma Međimurske županije do 2020. godine (Međimurska županija, 2017). U portfelju turističkih proizvoda Međimurske županije u segmentu odmora i poslovnog turizma može se pronaći cikloturizam, odnosno biciklizam koji se smatra prioritetnim proizvodom te jednim od glavnih razvojnih potencijala regije (Međimurska županija, 2016). Strateškim marketing planom turizma Međimurske županije 2014-2020. istaknuto je da su cikloturisti primarni ciljani potrošački segment. Međimurje tako, uz određene korekcije nekih ruta i dizanje kvalitete biciklističkih staza, ima visokokvalitetnu ponudu za sve tržišne segmente i uklapa se u globalne trendove. Većina biciklističkih staza koje su bile planirane za obnovu do 2020. godine su uspješno izrađene i poboljšane, ali cestovna infrastruktura još uvijek zahtjeva poboljšanja. U planu je uređenje glavnih cikloturističkih ruta, izgradnja biciklističkih staza, opremanje odmorišta, postavljanje info panoa s opisima ruta i drugo (Međimurska županija, 2017). Ono što zahtjeva dodatna ulaganja je: poboljšanje kvalitete voznih podloga na šljunčanim stazama uz rijeku Muru i Dravu, daljnje jačanje kvalitete usluge smještajnih i ugostiteljskih objekata, ulaganje u promociju u Sloveniji, Austriji, Nje-

mačkoj, Nizozemskoj i nordijskim državama (intervju s R. Grulom). Radi se i na razvoju novih poduzetničkih projekata o cikloturizmu, provođenje edukacije vezane za cikloturističke usluge, korištenje fondova EU, jačanju kapaciteta regionalne i lokalnih turističkih zajednica, izdavanju nove tiskane biciklističke karte i drugom (Međimurska županija, 2017). Sva ta poboljšanja trebala bi osigurati četiri zadana cilja: poboljšanje kvalitete i umreženosti javne biciklističke infrastrukture, povećanje kvalitete usluga namijenjenih cikloturistima, povećanje prihoda te pozicioniranje Međimurja

kao destinaciju za aktivni odmor s vrhunskim uvjetima za cikloturizam kako bi se osigurala dugoročna konkurentnost i prepoznatljivost (Međimurska županija, 2017). Daljnji projekti i ciljevi na kojima trenutno radi turistička zajednica su: suradnja na promociji i prodaji međunarodne rute „Amazon of Europe“, pojačana promocija u glavnim tržištima cikloturizma te poboljšanje voznih podloga (intervju s R. Grulom). Ako se toliki trud i ulaganja u cikloturistički proizvod nastave, vrlo je moguće da će destinacija uskoro postati široko prepoznata cikloturistička destinacija.

ZAKLJUČAK

Analizom cikloturističke ponude Međimurske županije može se zaključiti kako je cikloturizam na visokoj razini te Međimurje opravdava status jedne od najrazvijenijih cikloturističkih destinacija Hrvatske. Ponuda smještajnih i ugostiteljskih usluga za cikloturiste predstavlja ključnu prednost trenutnog stanja cikloturizma u županiji, posebice zbog oznake *Cyclist Welcome*, koji jamči visoku razinu kvalitete objekata i usluga. Razvijenost cikloturizma u županiji dodatno se ističe kroz pristupnost informacija cikloturistima putem postavljenih info ploča te interaktivne karte ruta. Unutar te infrastrukture, biciklističke staze već su na visokoj razini, no postoji potreba za poboljšanjem sigurnosti staza i kvalitete podloge kako bi se osiguralo udobno iskustvo za sve korisnike. Zadani ciljevi rada su uspješno ostvareni.

Tijekom istraživanja pojavili su se izazovi teškog pronalaženja ažuriranih i novih podataka, s obzirom na nedostatak adekvatnog informiranja i promocije putem društvenih mreža i internetskih stranica. Ovaj nedostatak jasne online prisutnosti predstavljao je prepreku u prikupljanju najnovijih podataka. Primijećen je i nedostatak aktualnih strateških planova vezanih uz razvoj cikloturizma i općenito turističkih proizvoda u Međimurju. Još jedan nedostatak bilo je ograničeno područje istraživanja na terenu čime se dobila stvarna slika biciklističkih staza samo u određenim dijelovima županije. Stoga, u daljnjim istraživanjima bilo bi korisno provesti terensko istraživanje u ostalim dijelovima županije kako bi se dobila cjelovita slika stvarnog stanja cikloturističkih staza u regiji. Na temelju toga, mogli bi se formulirati različiti prijedlozi za poboljšanje istog. Nadalje, važno je uključiti ispitivanje mišljenja samih cikloturista putem anketa, intervju a i sličnih metoda kako bi se bolje razumjele njihove potrebe i preferencije te kako bi se ponuda prilagodila upravo njima. Iako Međimurska županija još nije postigla međunarodno priznanje kao cikloturistička destinacija, nalazi se na vrlo dobrom putu. Razvoj cikloturizma u ovoj županiji je relativno nov, stoga će biti potrebno vrijeme da se profilira kao poznata destinacija dobro razvijene cikloturističke ponude.

LITERATURA

Amazon of Europe Bike Trail, n.d.: Amazon of Europe Bike Trail Cycling Guide, <https://aobikettrail.com/wp-content/uploads/2021/02/Amazon-of-Europe-Bike-Trail-Cycling-Guide.pdf> (13. 8. 2023).

Castellum, n.d.: Posebne ponude, <https://www.castellum-cakovec.com/posebne-ponude> (30. 8. 2023).

Coast 2 Coast Gravel, 2021: C2C Gravel 2021 – Međimurje, Čakovec, 15. svibnja 2021., <https://ride-gravel.me/c2c/> (28. 9. 2023).

EuroVelo, n.d.: About us, <https://en.eurovelo.com/about-us> (11. 8. 2023).

Gazzola, P., Pavione, E., Grechi, D., i Ossola, P., 2018: Cycle tourism as a driver for the sustainable development of little-known or remote territories: the experience of the Apennine regions of Northern Italy, *Sustainability* 10 (6), 1863, 1-19, DOI: 10.3390/su10061863.

Grula, R., 2017: Međimurje Cyclist Welcome Mreža, <https://cikloturizam.hr/wp-content/uploads/2017/11/Medimurska-zupanija-min.pdf> (26. 8. 2023).

Herceg, K., 2016: Cikloturizam – kada turizam postane ciklo, <https://ekonomskiportal.com/cikloturizam-kada-turizam-postane-ciklo/> (8. 8. 2023).

Innovation Norway, 2016: Cycling tourism in USA, Denmark, Germany, the Netherlands, Sweden, and their perceptions of Norway as a cycling destination, *Norwegian Centre of Expertise*, 5-35.

Institut za turizam, 2015: Akcijski plan razvoja cikloturizma, https://mint.gov.hr/UserDocImages/arhiva/151014_AP_cikloturizam.pdf (6. 8. 2023).

Koretić, D., 2019: Potencijal, *Like putovanja – specijalno izdanje*, 6-10.

Matotek, V., Martišek, S., 2015: Biciklistička avantura gornjim Međimurjem, *Meridijani* 188, 32-39.

Matotek, V., Martišek, S., 2017: Bicikliranje donjim Međimurjem, *Meridijani* 195, 57-63.

McCarthy, N., 2020: How Covid-19 Boosted Cycling Investment In Europe, <https://www.statista.com/chart/23095/dditional-funding-allocated-for-cycling-during-the-pandemic/> (10. 12. 2023).

Med dvemi vodami, n.d.: Cjenik, <https://med-dvemi-vodami.info/cjenik/> (1. 9. 2023).

Međimurje bike, n.d.a: Biciklističke rute u Međimurju, <https://www.medimurje-bike.com/popis-ruta> (23. 8. 2023).

Međimurje bike, n.d.b: Rent a bike, <https://www.medimurje-bike.com/rent-a-bike> (16. 8. 2023).

Međimurje bike, n.d.c: Aktivni bike klubovi, <https://www.medimurje-bike.com/bike-klubovi> (12. 8. 2023).

Međimurje bike, n.d.d: Bike share sustav, <https://www.medimurje-bike.com/bike-share-sustav> (16. 8. 2023).

Međimurje bike, n.d.e: Cyclist Welcome smještaj u Međimurju, <https://medimurje-bike.com/popis-smjestaja> (26. 10. 2023).

Međimurska županija, 2014: Službeni glasnik Međimurske županije: Polazišta, <https://drive.google.com/drive/folders/1kZ-rpz4WWZ8y5yAy2kzbXp8iog2ugA7g> (8. 8. 2023).

Međimurska županija, 2016: Masterplan razvoja turizma Međimurske županije do 2020., https://tzm.hr/wp-content/uploads/2022/03/Masterplan_razvoja_turizma_Medjimurske_zupanije_2020.pdf (7. 8. 2023).

Međimurska županija, 2017: Operativni plan razvoja cikloturizma Međimurske županije do 2020, <https://cikloturizam.hr/wp-content/uploads/2018/02/OP-cikloturizam-Medjimurska.pdf> (7. 8. 2023).

Međimurske Novine, 2017: Z beciklinom po Međimurju, Posebni prilog Međimurskih novina, 2-8.

Mesarić, M., Golub, S., 2012: Mogućnosti outdoor rekreacije u Regionalnom parku Mura-Drava u Međimurskoj županiji, u: Breslauer, N. (ur.): *Stanje i mogućnosti zdravstvenog i sportsko- rekreacijskog turizma*, Međimursko veleučilište u Čakovcu, Čakovec, 228-236.

Morpeth, N. D., 2013: Small Firms and the Principles of Sustainable Tourism: the case of cycle tourism, u: Morpeth, N. D: *Small Firms in Tourism*, Routledge, 225-234.

Rabotić, B., 2013: *Selektivni oblici turizma, 2. prerađeno i dopunjeno izdanje*, Visoka turistička škola strukovnih studija, Beograd.

REDEA, 2014: *Strateški marketing plan turizma Međimurske županije 2014.-2020., Turistička atrakcijska osnova*, <http://www.redea.hr/wp-content/uploads/2015/07/Redea-Strateski-marketing-brosura-web.pdf> (27.8.2023).

Simonsen, P. S., Jørgensen, B., Robbins, D., 1998: *Cycling tourism* (Vol. 13). Bornholm: Unit of Tourism Research at Research Centre of Bornholm.

Terme Sveti Martin, 2021: Paketi, <https://www.termesvetimartin.com/hr/paketi> (30. 8. 2023).

Turistička zajednica Međimurske županije (TZMŽ), 2022: Izvješće o izvršenju programa rada i financijskog plana Turističke zajednice Međimurske županije za 2022. g., <https://tzm.hr/wp-content/uploads/2023/07/Izvjescje-o-izvrsenju-programa-rada-Turisticke-zajednice-Medimurske-zupanije-za-2022-godinu.pdf> (28. 2. 2023).

Turistička zajednica Međimurske županije, n.d.: Cikloturistički paketi, https://www.visitmedimurje.com/media/PAKETI_CIAN-HR.pdf (30. 8. 2023).

Visit Međimurje, 2015: Standard kvalitete Cyclist Welcome, <https://visitmedimurje.com/vijesti-ise.asp?id=64&kt=Najave#.YRaoVlgzblV> (13. 8. 2023).

Visit Međimurje, n.d.: Turistički paketi, http://www.visitmedimurje.com/turisticki_paketi.asp?#.YS6Q1YgzblU (30. 8. 2023).

Vujko, A., Dragosavac, M., Kisin, N., i Maksimović, B., 2017: The influence of cyclo-tourism on health and economic destination development, *Facta Universitatis, Series: Physical Education and Sport* 15 (1), 227-237.

PRIMLJENO: 10. 3. 2024.

PRIHVAĆENO: 13. 3. 2024.

LEONA MATOTEK, UNIV. MAG. GEOGR.

Sveučilište u Zagrebu, Prirodoslovno-matematički fakultet, Geografski odsjek, 10000 Zagreb, e-mail: leona.matotek@student.pmf.hr